

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Zemkopības ministrija

Metodika

“Fiksētas summas maksājums ar budžeta projekta aprēķina metodi “Lauku biļete” un to piemērošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plānā 2023.-2027.gadam”

1. Tiesiskais regulējums

- 1.1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra Regula (ES) 2021/2115, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013 (turpmāk – regula 2021/2115);
- 1.2. Eiropas Komisijas 2022. gada 14. decembra Regula (ES) 2022/2472, ar kuru, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu, dažu kategoriju atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgu ar iekšējo tirgu (turpmāk – regula 2022/2472);
- 1.3. Eiropas Komisijas 2021. gada 27. maija paziņojums “Vadlīnijas par vienkāršotu izmaksu iespēju izmantošanu Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI) ietvaros” (2021/C 200/01) (turpmāk - EK vienkāršoto izmaksu vadlīnijas);
- 1.4. Ministru kabineta 2023. gada 7. marta noteikumi Nr. 113 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības vispārējā kārtība lauku un zivsaimniecības attīstībai” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 113);
- 1.5. Ministru kabineta 2023.gada 10. oktobra noteikumi Nr. 580 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai intervencē “Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana”” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 580).

2. Metodikas mērķis

2. Metodikas mērķis ir vienkāršot Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.-2027.gadam (turpmāk – KLP SP 2023-2027) projektu faktisko izmaksu

uzskaiti, pārejot no finanšu dokumentu pārbaudes **uz sasniegto rezultātu pārbaudi**, tādā veidā:

- 2.1. samazinot atbalsta saņēmējam administratīvo slogu, lai nodrošinātu projekta izmaksu uzskaiti un maksājuma pieprasījumu pamatojošās dokumentācijas sagatavošanu;
 - 2.2. samazinot Lauku atbalsta dienesta (turpmāk – LAD) administratīvo slogu projektu izmaksu dokumentācijas pārbaudēs;
 - 2.3. samazinot kļūdu rašanās iespēju gan izmaksu pamatojošās dokumentācijas sagatavošanā, gan tās pārbaudē;
 - 2.4. veicinot KLP SP 2023-2027 finansējuma aprites ātrumu – samazināts laiks maksājumu pieprasījumu sagatavošanai, pārbaudei un lēmuma sagatavošanai par līdzfinansējuma apstiprināšanu;
 - 2.5. virzoties uz mērķa un rezultātu sasniegšanu, kas veicina efektīvāku finansējuma izlietojumu.
3. Metodika izskaidro fiksētas summas maksājuma jēgu un būtību, kā arī noteic fiksētas summas maksājuma piemērošanas principus KLP SP 2023 -2027 intervences "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana", veicinot efektīvāko Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (turpmāk – ELFLA) finanšu līdzekļu administrēšanu fondu vadības procesā un LAD kontroles funkciju nodrošināšanu.
4. Metodika ir izstrādāta saskaņā ar regulas 2021/2115 83.panta 1.punkta c) apakšpunktu un 2.punkta a) un b) apakšpunktu, KLP SP 2023 -2027 intervences "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana" ieviešanai.

3. Fiksētas summas maksājuma ar budžeta projekta aprēķina metodi būtība

5. Fiksētas summas maksājuma priekšrocība ir samazināts administratīvais slogs, vienkāršojot dokumentu kontroles prasības.
6. Fiksētas summas maksājuma ar budžeta projekta aprēķinu metodi aprēķini balstās uz šādiem principiem:
 - 6.1. **Iepriekš noteikti** – MK noteikumos Nr.580 tiek noteikti atbalsta saņemšanas nosacījumi, ieskaitot neattiecināmās izmaksas un atbalsta intensitātes, lai ievērotu principu, ka visiem atbalsta pretendentiem ir skaidri definēti nosacījumi atbilstoši projekta īstenošanai;
 - 6.2. **Taisnīgi** – veicot budžeta projekta izvērtējumu pa izmaksu pozīcijām, tiek novērtēta izmaksu pamatotība un atbilstība, visiem atbalsta pretendentiem piemērojot vienotu procedūru, un vienu un to pašu izmaksu pamatotības noteikšanai tiek izmantoti vieni un tie paši informācijas vai datu avoti, kas ietverti LAD procedūrās;
 - 6.3. **Objektīvi** – veicot budžeta projekta izvērtējumu, tiek nodrošināta vienotas pieejas piemērošana visiem atbalsta saņēmējiem un/vai darbībām, kas noteiktas LAD procedūrās. Jebkurām budžeta pozīciju atšķirībām jābalstās uz objektīviem pamatojumiem, t. i., uz atbalsta saņēmēja vai darbību objektīvajām iezīmēm;

6.4. **Pārbaudāmi** – izmaksu pozīcijām jābūt dokumentāli pierādāmām un pārbaudāmām. Izmaksu pamatotību var pierādīt, izmantojot:

6.4.1. statistikas datus¹

6.4.2. citu objektīvu informāciju;

6.4.3. vēsturiskos datus par līdzīgu darbību īstenošanu;

6.4.4. tirgus izpēti/cenu aptauju²;

6.4.5. citas vienkāršotās izmaksas.

7. Fiksētas summas maksājums ir konstants lielums, kas balstīts uz iepriekš noteiktu rezultātu, līdz ar to tas nevar tikt koriģēts atbilstoši projekta darbības procentuālajai izpildes pakāpei. Maksājuma apjoms ir noteikts *ex-ante* (pirms tam) šīs metodikas ietvaros.

8. **Darbības rezultāts** ir īstenots uzņēmējdarbības uzsākšanas projekts saskaņā ar darījumdarbības plānu, t.i. veiktas plānotās iegādes un ir radīts produkts vai pakalpojums (turpmāk -projekts).

4. Fiksētas summas maksājuma ar budžeta projekta aprēķina metodi darbības pamatprincipi

9. **Atbalsta pretendents** ir juridiska vai fiziska persona, kura ir reģistrēta vai pārņemta ne agrāk kā astoņpadsmit mēnešus pirms projekta iesnieguma iesniegšanas vai plāno uzsākt saimniecisko darbību, un kas atbilst nosacījumiem saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 580.

10. **Atbalstāmā darbība** – uzņēmējdarbības uzsākšana Latvijas lauku teritorijā³, produktu un pakalpojumu radīšanai, īstenojot darījumdarbības plānu, saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju. Darījumdarbības plāna īstenošanas ilgums sastāda līdz trīsdesmit sešiem mēnešiem.

11. **Individuālā fikstas summas maksājuma** kopējā attiecināmo izmaksu summa līdz 15 000 euro (turpmāk – fikstas summas maksājums). Atbalsta intensitāte tiek noteikta ievērojot MK noteikumus Nr. 580 un sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas.

12. Fiksētas summas maksājums ietver attiecināmās izmaksas par vienu īstenotu projektu, kas:

12.1. ir izstrādāts un īstenots saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju;

12.2. nepārsniedz attiecināmo izmaksu summu 15 000 euro apmērā, kas ietver sevī:

12.2.1. projekta iesnieguma sagatavošanas izmaksas, kas ir tieši saistītas ar projekta sagatavošanu, piemērojot Zemkopības ministrijas apstiprinātu vienotās likmes aprēķina metodiku;

¹ Centrālās statistikas pārvaldes, Lauku atbalsta dienesta oficiālos datus vai citus oficiālos statistikas datus. Izmantojot statistikas datus, jābūt atsaucei uz konkrēto statistikas veidu, nosaukumu un atrašanās vietu.

² Atkarībā no situācijas un vienkāršoto izmaksu objekta, ieteicams tirgus izpēti procesā aptaujāt vismaz 2 piegādātājus, jānodrošina tirgus izpēti procesa dokumentēšana, piemēram, saglabājot saņemtos piegādātāju cenu piedāvājumu e-pastus, bukletus, ekrānšāviņus (*screenshot*) no tīmekļa vietnēm u.c.

³ Latvijas lauku teritorija – visa Latvijas teritorija, izņemot valstspilsētas un novadu teritoriālās vienības – pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 5000.

- 12.2.2. jaunu pamatlīdzekļu un iekārtu, tās aprīkojuma iegādes, piegādes un uzstādīšanas izmaksas;
 - 12.2.3. lietotu pamatlīdzekļu un iekārtu iegādes izmaksas, kas nav vecāka par pieciem gadiem, tās aprīkojuma iegādes, piegādes un uzstādīšanas izmaksas. Pamatlīdzekļu un iekārtas vecumam ir jābūt pierādāmam;
 - 12.2.4. mazvērtīgā inventāra iegādes izmaksas;
 - 12.2.5. informācijas tehnoloģiju un programmnodrošinājuma iegādes un uzstādīšanas izmaksas;
 - 12.2.6. ar sabiedriskām attiecībām saistītas izmaksas, kas nepieciešamas atbalsta pretendenta produktu vai pakalpojumu atpazīstamības tēla veidošanai, tostarp dalības maksa izstādēs un vietējo ražotāju tirgū;
 - 12.2.7. patentu, licenču, autortiesību un preču zīmju saņemšanas vai izmantošanas izmaksas, kas ir tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai īstenošanu, ievērojot MK noteikumu Nr.580 noteikto;
 - 12.2.8. izmaksas par darbinieku dalību mācībās produktivitātes kāpināšanai, ievērojot MK noteikumu Nr.580 noteikto.
13. Fiksētas summas maksājuma attiecināšana un apmaksa atbalsta saņēmējam balstās uz reāli notikušajām darbībām, līdz ar to LAD veic tikai reālo darbību pamatojošo dokumentu pārbaudi (*piem. īstenota budžeta projekta foto fiksācijas, pieņemšanas - nodošanas akts par konkrētu darbu izpildi, produkta izstrādi, darījumus apliecinājoši dokumenti, publicitāte par projekta īstenošanu*).
14. Atbalsta saņēmējam, ievērojot prasības atbalsta piešķiršanu reglamentējošajos normatīvajos aktos, atbilstoši nosacījumiem par dokumentu uzglabāšanas prasībām, ir jā saglabā visi tie dokumenti, kas pierāda konkrēto darbību īstenošanu, lai tos uzrādītu pārbaudēs un auditos. Izmaksu pamatojošie dokumenti (piemēram, maksājumu uzdevumi, rēķini u.c.) ir jāuzglabā atbilstoši nacionālo normatīvo aktu par grāmatvedības dokumentu uzglabāšanu prasībām. ELFLA fondu administrēšanā iesaistīto iestāžu veikto pārbaudžu/auditu ietvaros tie netiks pieprasīti, izņemot gadījumus, ja būs radušās aizdomas par negodīgu rīcību projektā.
- 5. Fiksētas summas maksājuma ar budžeta projekta aprēķināšanas metodi izvērtēšanas, apstiprināšanas pamatprocess verificējama rezultāta sasniegšanai, kā arī fiksētās summas maksājuma attiecināšana un iekļaušana maksājumu pieprasījumos**

15. Fiksētas summas maksājumā ar budžeta projekta aprēķināšanas metodi **atbalsta pretendents:**

15.1. **budžeta projekta iesniegumu iesniedz LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmā, nodrošinot ka:**

- 15.1.1. ir ietvertas izmaksas attiecībā uz visām izmaksu kategorijām, kas vajadzīgas, lai īstenotu darījumdarbības plāna īstenošanai nepieciešamās darbības un kas ir attiecināmas saskaņā ar šo metodiku;
- 15.1.2. spēj pierādīt un pamatot katras izmaksu pozīcijas summu/ apjomu ar pamatojošajiem dokumentiem – cenu aptauja, statistikas dati, vēsturiskie dati, citas vienkāršotās izmaksas;

- 15.2. **darījumsdarbības plānā ietver:**
- 15.2.1. saimniecības ekonomiskās dzīvotspējas pamatojumu, ko apliecina atbilstoši finanšu plānam, starp ieņēmumiem un izdevumiem ir pozitīvs atlikums projekta iesnieguma iesniegšanas gadā un visos darījumsdarbības plāna īstenošanas gados;
 - 15.2.2. konkrētas ziņas par plānotajiem ieguldījumiem (ražošanas apjoms, izmaksas, naudas plūsmas pārskats pa gadiem);
 - 15.2.3. sasniedzamos saimnieciskās darbības rādītājus ievērojot šīs metodikas 15.3.apakšpunktā noteikto.
- 15.3. **sasniedz darījumsdarbības plānā noteiktos mērķus un rādītājus:**
- 15.3.1. palielina neto apgrozījumu darījumsdarbības plānā noteiktā apmērā procentuāli no fiksētas summas maksājuma attiecināmo izmaksu summas;
 - 15.3.2. sasniedz citus saimnieciskās darbības rādītājus, kas saistīti ar konkurētspēju vai produktivitāti (rādītāji ir pārbaudāmi un vērtība auditējama);
- 15.4. gala maksājuma pieprasījumu LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmā sniedz tikai tad, kad projekta darbība ir pabeigta, izpildīti nosacījumi atbalsta saņemšanai un to var pierādīt ar pamatojošiem dokumentiem;
- 15.5. nodrošina dokumentālus un faktiskus pierādījumus tam, ka ir īstenotas darījumsdarbības plānā noteiktās darbības un ir sasniegts darījumsdarbības plānā noteiktais rezultāts, ievērojot šīs metodikas 8.punktā noteikto.
- 15.6. Grozījumus darījumsdarbības plānā saskaņo ar LAD.
16. Fiksētas summas ar budžeta projekta aprēķināšanas metodi **projekta administrēšanā LAD:**
- 16.1. novērtē budžeta projektā ietvērto izmaksu pozīciju un summu pamatotību, pamatojoties uz pieejamajām metodēm, piemēram, salīdzinājumu ar līdzīgu investīciju vai saņēmēja vēsturiskajiem datiem, statistikas datiem, tirgus apsekojumu, ekspertu slēdzienu u.c., un vajadzības gadījumā tās pielāgo pirms fiksētas summas maksājuma noteikšanas attiecīgā projekta ietvaros;
 - 16.2. nodrošina, ka lēmumā, ko saņem atbalsta pretendents ir izklāstīti atbalsta nosacījumi attiecībā uz katru darbību – darbības, kas veicamas fiksētas summas maksājuma saņemšanai un iesniedzamie dokumenti konkrētā darbības rezultāta pamatošanai;
 - 16.3. projektu uzskata par pabeigtu un atbalsta pretendents izmaksā gala maksājuma atbalstu, kas minēts šīs metodikas 17.2.apakšpunktā pēc darbības rezultāta izpildes pārbaudes.
 - 16.4. projekta rezultāta pārbaudē vērtē rezultāta sasniegšanu, nevis iztērēto budžetu.
17. Atbalstu fiksētas summas maksājuma ietvaros LAD izmaksā šādā kārtībā, ievērojot MK noteikumus Nr.113 noteikto:
- 17.1. kad stājies spēkā LAD lēmums par budžeta projekta iesnieguma apstiprināšanu, atbalsta pretendents saņem 80 procentu no kopēja atbalsta apmērā;
 - 17.2. gala maksājumu 20 procentu apmērā no kopēja atbalsta apmērā atbalsta pretendents saņem pēc pilnīgas darījumsdarbības plāna īstenošanas un sasniegto mērķu izvērtējuma;

17.3. Ja darījumdarbības plāns nav īstenots, vai īstenots daļēji un darbības rezultāts nav vai daļēji sasniegts, LAD informē atbalsta pretendentu par šīs metodikas 17.1.apakšpunktā minētā atbalsta atmaksu.

7. Vienkāršotās izmaksas modeļa izvēles pamatojums un metodikas aktualizēšana

18. Lai noteiktu maksimālo fiksētas summas maksājuma apjomu vienam vidējam uzņēmējdarbības uzsākšanas projektam, tika analizēti vēsturiskie dati - LAD pieejami dati par Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam un pārejas perioda laikā apakšpasākuma "Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju" aktivitātē "Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas" īstenotajiem uzņēmējdarbības uzsākšanas projektiem.

19. Dati analizēti par periodu sākot no 2014.gada līdz 2022. gadam. Tika izanalizēti dati par 567 uzņēmējdarbības uzsācēju iesniegtajiem projektiem. Analizējot datus, tika noteikts, ka vidējā uzņēmējdarbības uzsākšanas projektu īstenošanas summa sastādīja 29 614 euro (sk.tabulu). Sagrupējot datus pēc attiecināmo izmaksu apjoma, tika konstatēts, ka 327 no 567 projektiem vidējā projekta īstenošanas summa ir bijusi ap 15 000 euro apmērā. Tātad lielākā daļa iesniegto projektu, kas veido 58% no visiem uzsācēju iesniegtajiem projektiem, ietilpst šajā grupā, līdz ar to tika secināts, ka fiksētas summas maksājumu būtu lietderīgi noteikt līdz 15 000 euro apmērā.

20. Regula 2021/2115 nosaka:

- 20.1. dotācija, ko piešķir atbalsta pretendentam var būt kā fiksētas summas maksājums (Regulas 2021/2115 83.panta 1.punkta c) apakšpunkts);
- 20.2. fiksētas summas maksājumi var tikt noteikti saskaņā ar budžeta projektu, ņemot vērā katru gadījumu atsevišķi, un par tiem struktūra, kas atlasa darbību, vienojas *ex ante* (Regulas 2021/2115 83.panta 2.punkta b) apakšpunkts).

21. Fiksētas summas maksājumu gadījumā visas darbības vai projekta atbilstīgās izmaksas vai to daļas aprēķina, pamatojoties uz iepriekš noteiktu summu, kura ir pienācīgi pamatota un kura tiek maksāta, ja ir pabeigtas iepriekš definētas darbības un sasniegts noteikts iznākums, šajā gadījumā - iepriekš noteiktu rezultātu, kas izriet no atbalsta pretendenta sagatavotā darījumdarbības plāna.

tabula

LAD iesniegto LEADER projektu uzņēmējdarbības uzsācējiem par 2014.-2020. gadu perioda un pārejas periodu apkopojums

Kopā uzņēmējdarbības uzsākšanas projekti	567
Vidējais 1 projekta attiecināmo izmaksu apjoms, EUR	29 614
T.sk.< 15 000 EUR, skaits	164
T.sk.< 15 000 EUR, īpatsvars %	29%
Projekti ar vidējām attiecināmajām izmaksām 15 000 EUR apjomā, skaits	327

Projekti ar vidējām attiecināmajām izmaksām 15 000 EUR, %	58%
--	------------

22. Metodiku pēc nepieciešamības aktualizē un grozījumus tajā izdara analogiski tās apstiprināšanas procedūrai. Metodiku sāk piemērot ar tās apstiprināšanas dienu.